

Informatyka 2 (ES1D300 017)

Politechnika Białostocka - Wydział Elektryczny
Elektrotechnika, semestr III, studia stacjonarne I stopnia
Rok akademicki 2019/2020

Wykład nr 7 (12.11.2019)

dr inż. Jarosław Forenc

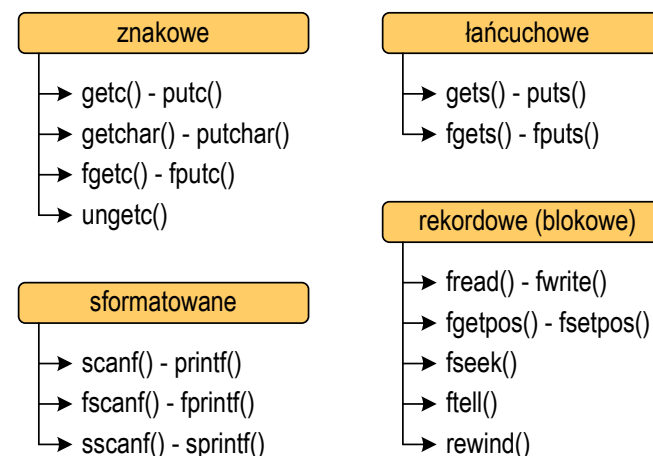
Plan wykładu nr 7

- Operacje wejścia-wyjścia w języku C
 - typy standardowych operacji wejścia wyjścia
 - strumienie
 - standardowe strumienie: stdin, stdout, stderr
- Operacje na plikach
 - otwarcie pliku
 - zamknięcie pliku
- Typy operacji wejścia-wyjścia
 - znakowe

Operacje wejścia-wyjścia w języku C

- Operacje wejścia-wyjścia nie są elementami języka C
- Zostały zrealizowane jako funkcje zewnętrzne, znajdujące się w bibliotekach dostarczanych wraz z kompilatorem
- **Standardowe** wejście-wyjście (strumieniowe)
 - plik nagłówkowy `stdio.h`
 - duża liczba funkcji, proste w użyciu
 - ukrywa przed programistą szczegóły wykonywanych operacji
- **Systemowe** wejście-wyjście (deskryptorowe, niskopoziomowe)
 - plik nagłówkowy `io.h`
 - mniejsza liczba funkcji
 - programista sam obsługuje szczegóły wykonywanych operacji
 - funkcje bardziej zbliżone do systemu operacyjnego - działają szybciej

Typy standardowych operacji wejścia-wyjścia

Strumienie

- Standardowe operacje wejścia-wyjścia opierają się na **strumieniach** (ang. **stream**)
- Strumień jest pojęciem abstrakcyjnym - jego nazwa bierze się z analogii między przepływem danych, a np. wody
- W strumieniu dane płyną od źródła do odbiorcy
- Użytkownik określa źródło i odbiorcę, typ danych oraz sposób ich przesyłania
- Strumień może być skojarzony ze zbiorem danych znajdujących się na dysku (plik) lub zbiorem danych pochodzących z urządzenia znakowego (klawiatura)
- Niezależnie od fizycznego medium, z którym strumień jest skojarzony, wszystkie strumienie mają podobne właściwości

Strumienie

- Strumienie reprezentowane są przez zmienne będące wskaźnikami na struktury typu **FILE** (definicja w pliku **stdio.h**)

```
struct _iobuf {  
    char *_ptr;  
    int  _cnt;  
    char *_base;  
    int  _flag;  
    int  _file;  
    int  _charbuf;  
    int  _bufsiz;  
    char *_tmpfname;  
};  
typedef struct _iobuf FILE;
```

- Podczas pisania programów nie ma potrzeby bezpośredniego odwoływania się do pól tej struktury

Strumienie

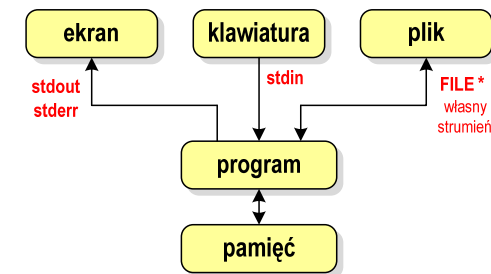
- W każdym programie automatycznie tworzone są i otwierane trzy standardowe strumienie wejścia-wyjścia:
 - **stdin** - standardowe wejście, skojarzone z klawiaturą
 - **stdout** - standardowe wyjście, skojarzone z ekranem monitora
 - **stderr** - standardowe wyjście dla komunikatów o błędach, skojarzone z ekranem monitora

```
_CRTIMP FILE * __cdecl __iob_func(void);  
#define stdin (&__iob_func()[0])  
#define stdout (&__iob_func()[1])  
#define stderr (&__iob_func()[2])
```

- Funkcja **printf()** niejawnie używa strumienia **stdout**
- Funkcja **scanf()** niejawnie używa strumienia **stdin**

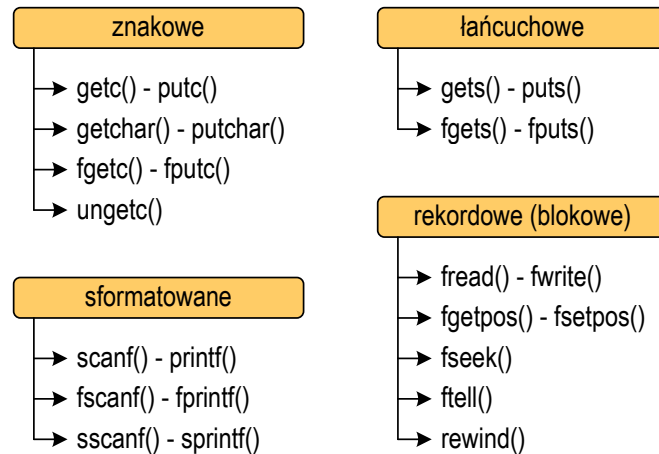
Strumienie

- Współpraca programu z „otoczeniem”

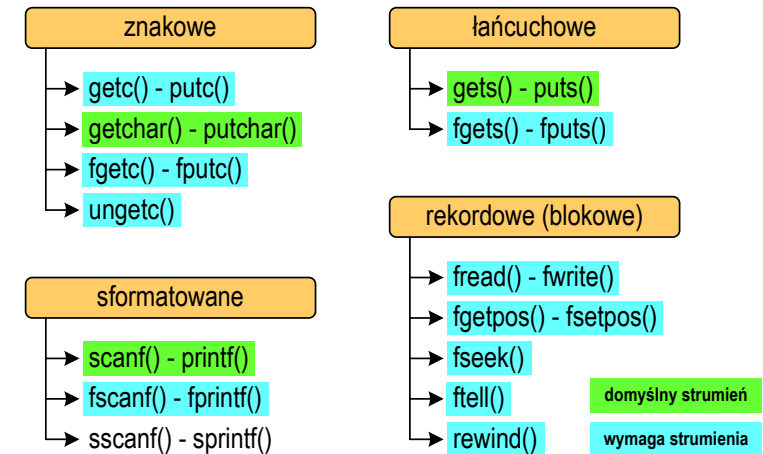

- Standardowe funkcje wejścia-wyjścia mogą:
 - domyślnie korzystać z określonego strumienia (**stdin**, **stdout**, **stderr**)
 - wymagać podania strumienia (własnego, **stdin**, **stdout**, **stderr**)

Typy standardowych operacji wejścia-wyjścia

Typy standardowych operacji wejścia-wyjścia

Operacje na plikach

- Strumień wiąże się z plikiem za pomocą **otwarcia**, zaś połączenie to jest przerywane przez **zamknięcie** strumienia
- Operacje związane z przetwarzaniem pliku zazwyczaj składają się z trzech części

1. Otwarcie pliku (strumienia):

- funkcje: **fopen()**

2. Operacje na pliku (strumieniu), np. czytanie, pisanie:

- funkcje dla plików tekstowych: **fprintf()**, **fscanf()**, **fgetc()**, **fputc()**, **fgets()**, **fputs()**...

- funkcje dla plików binarnych: **fread()**, **fwrite()**, ...

3. Zamknięcie pliku (strumienia):

- funkcja: **fclose()**

Otwarcie pliku - fopen()

FOPEN

stdio.h

```
FILE* fopen(const char *fname, const char *mode);
```

- Otwiera plik o nazwie **fname**, nazwa może zawierać całą ścieżkę dostępu do pliku
- **mode** określa tryb otwarcia pliku:
 - "r" - odczyt
 - "w" - zapis - jeśli pliku nie ma to zostanie on utworzony, jeśli plik istnieje, to jego poprzednia zawartość zostanie usunięta
 - "a" - zapis (dopisywanie) - dopisywanie danych na końcu istniejącego pliku, jeśli pliku nie ma to zostanie utworzony

Otwarcie pliku - fopen()

```
FOPEN stdio.h  
FILE* fopen(const char *fname, const char *mode);
```

- Otwiera plik o nazwie **fname**, nazwa może zawierać całą ścieżkę dostępu do pliku
- **mode** określa tryb otwarcia pliku:
 - "r+" - uaktualnienie (zapis i odczyt)
 - "w+" - uaktualnienie (zapis i odczyt) - jeśli pliku nie ma to zostanie on utworzony, jeśli plik istnieje, to jego poprzednia zawartość zostanie usunięta
 - "a+" - uaktualnienie (zapis i odczyt) - dopisywanie danych na końcu istniejącego pliku, jeśli pliku nie ma to zostanie utworzony, odczyt może dotyczyć całego pliku, zaś zapis może polegać tylko na dodawaniu nowych danych

Otwarcie pliku - fopen()

```
FOPEN stdio.h  
FILE* fopen(const char *fname, const char *mode);
```

- Zwraca wskaźnik na strukturę **FILE** skojarzoną z otwartym plikiem
- Gdy otwarcie pliku nie powiodło się to zwraca **NULL**
- Zawsze należy sprawdzać, czy otwarcie pliku powiodło się
- Po otwarciu pliku odwołujemy się do niego przez wskaźnik pliku
- Domyślnie plik jest otwierany w **trybie tekstowym**, natomiast dodanie litery **"b"** w trybie otwarcie oznacza **tryb binarny**

Otwarcie pliku - fopen()

- Otwarcie pliku w trybie tekstowym, tylko odczyt

```
FILE *fp;  
fp = fopen("dane.txt", "r");
```

- Otwarcie pliku w trybie binarnym, tylko zapis

```
fp = fopen("c:\\baza\\data.bin", "wb");
```

- Otwarcie pliku w trybie tekstowym, tylko zapis

```
fp = fopen("wynik.txt", "wt");
```

Zamknięcie pliku - fclose()

```
FCLOSE stdio.h  
int fclose(FILE *fp);
```

- Zamyka plik wskazywany przez **fp**
- Zwraca **0 (zero)** jeśli zamknięcie pliku było pomyślne
- W przypadku wystąpienia błędu zwraca **EOF**

```
#define EOF (-1)
```

- Po zamknięciu pliku, wskaźnik **fp** może być wykorzystany do otwarcia innego pliku
- W programie może być jednocześnie otwartych wiele plików

Przykład: otwarcie i zamknięcie pliku

```
#include <stdio.h>

int main(void)
{
    FILE *fp;

    fp = fopen("plik.txt", "w");
    if (fp == NULL)
    {
        printf("Bład otwarcia pliku.\n");
        return (-1);
    }

    /* przetwarzanie pliku */

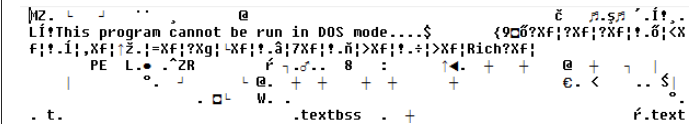
    fclose(fp);
    return 0;
}
```

Format (plik) tekstowy i binarny

- Przykład zawartości pliku tekstowego (Notatnik):

Plik (ang. file) – uporządkowany zbiór danych o skończonej długości, posiadający szereg atrybutów i stanowiący dla użytkownika systemu operacyjnego całość. Nazwa pliku nie jest częścią tego pliku, lecz jest przechowywana w systemie plików.

- Przykład zawartości pliku binarnego (Notatnik):

Format (plik) tekstowy i binarny

- Dane w pliku tekstowym zapisane są w postaci kodów ASCII
- Deklaracja i inicjalizacja zmiennej `x` typu `int`:

```
int x = 123456;
```

- W pamięci komputera zmienna `x` zajmuje 4 bajty:

```
00000000 00000001 11100010 01000000 (2)
```

- Po zapisaniu wartości zmiennej `x` do pliku **tekstowego** znajdzie się w nim 6 bajtów zawierających kody ASCII kolejnych cyfr

```
00110001 00110010 00110011 00110100 00110101 00110110 (2)
'1' '2' '3' '4' '5' '6' znaki
```

Format (plik) tekstowy i binarny

- Dane w pliku tekstowym zapisane są w postaci kodów ASCII
- Deklaracja i inicjalizacja zmiennej `x` typu `int`:

```
int x = 123456;
```

- W pamięci komputera zmienna `x` zajmuje 4 bajty:

```
00000000 00000001 11100010 01000000 (2)
```

- Po zapisaniu wartości zmiennej `x` do pliku **binarnego** znajdują się w nim 4 bajty o takiej samej zawartości jak w pamięci komputera

```
00000000 00000001 11100010 01000000 (2)
```

Format (plik) tekstowy i binarny

- Elementami pliku tekstowego są **wiersze** o różnej długości
- W systemach DOS/Windows każdy wiersz pliku tekstowego zakończony jest parą znaków:
 - CR (carriage return) - powrót karetki, kod ASCII - 13₍₁₀₎ = 0D₍₁₆₎ = '\r'
 - LF (line feed) - przesunięcie o wiersz, kod ASCII - 10₍₁₀₎ = 0A₍₁₆₎ = '\n'
- Założmy, że plik tekstowy ma postać:

```
Pierwszy wiersz pliku
Drugi wiersz pliku
Trzeci wiersz pliku
```

- Rzeczywista zawartość pliku jest następująca:

```
50 69 65 72 77 73 7A 79|20 77 69 65 72 73 7A 20 | Pierwszy wiersz
70 6C 69 6B 75 0D 0A|44 72 75 67 69 20 77 69 65 | plikuDrugi wier
72 73 7A 20 70 6C 69 6B 75 0D 0A|54 72 7A 65 63 | rsz plikuTrzec
69 20 77 69 65 72 73 7A|20 70 6C 69 6B 75 0D 0A| i wiersz pliku
```

Format (plik) tekstowy i binarny

- W systemie Linux każdy wiersz pliku tekstowego zakończony jest tylko jednym znakiem:
 - LF (line feed) - przesunięcie o wiersz, kod ASCII - 10₍₁₀₎ = 0A₍₁₆₎ = '\n'
- Założmy, że plik tekstowy ma postać:

```
Pierwszy wiersz pliku
Drugi wiersz pliku
Trzeci wiersz pliku
```

- Rzeczywista zawartość pliku jest następująca:

```
50 69 65 72 77 73 7A 79|20 77 69 65 72 73 7A 20 | Pierwszy wiersz
70 6C 69 6B 75 0A|44 72 75 67 69 20 77 69 65 72 | plikuDrugi wier
73 7A 20 70 6C 69 6B 75 0A|54 72 7A 65 63 69 20 | sz plikuTrzeci
77 69 65 72 73 7A 20 70|6C 69 6B 75 0A| wiersz pliku
```

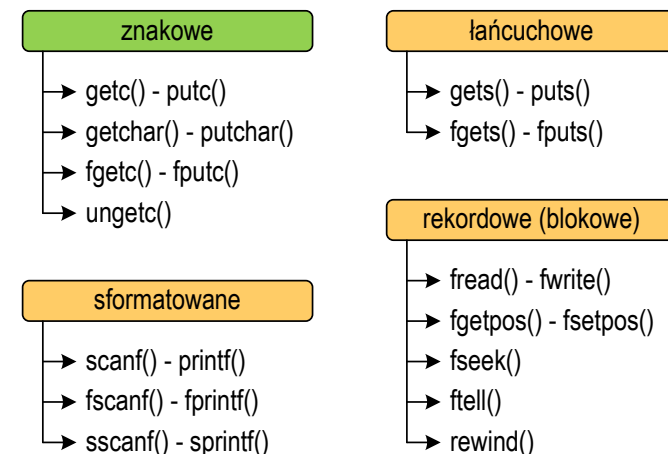
- Pliki **binarne** nie mają ściśle określonej struktury

Tryby otwarcia pliku: tekstowy i binarny

```
FILE *fp1, *fp2;
fp1 = fopen("dane.txt", "r"); // lub "rt"
fp2 = fopen("dane.dat", "rb")
```

- Różnice pomiędzy trybem tekstowym i binarnym otwarcia pliku dotyczą innego traktowania znaków **CR** i **LF**
- W trybie **tekstowym**:
 - przy odczycie pliku para znaków **CR**, **LF** jest tłumaczona na znak nowej linii (**LF**)
 - przy zapisie pliku znak nowej linii (**LF**) jest zapisywany w postaci dwóch znaków (**CR**, **LF**)
- W trybie **binarnym**:
 - przy odczycie i zapisie para znaków **CR**, **LF** jest traktowana zawsze jako dwa znaki

Znakowe operacje wejścia-wyjścia

Znakowe operacje wejścia-wyjścia

```
GETC stdio.h  
int getc(FILE *fp);
```

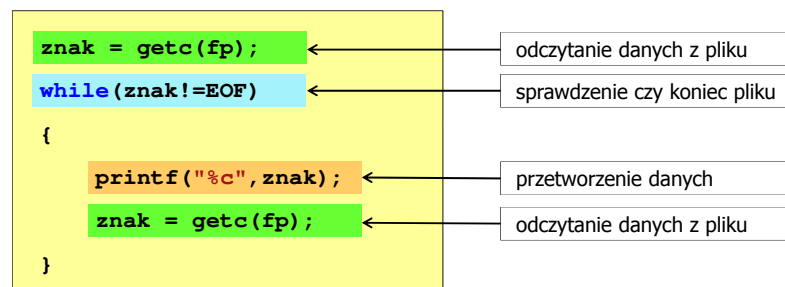
- Pobiera jeden znak z aktualnej pozycji otwartego strumienia `fp` i uaktualnia pozycję
- Zmienna `fp` powinna wskazywać strukturę `FILE` reprezentującą strumień skojarzony z otwartym plikiem lub jeden ze standardowo otwartych strumieni (np. `stdin`)
- Jeśli wykonanie zakończyło się poprawnie, to funkcja zwraca wartość całkowitą `kodu` wczytanego znaku (typ `int`)
- Jeśli wystąpił błąd lub przeczytany został znacznik końca pliku, to funkcja zwraca wartość `EOF`

Przykład: wyświetlenie pliku tekstowego

```
#include <stdio.h>  
  
int main(void)  
{  
    FILE *fp;  
    int znak;  
  
    fp = fopen("test.txt", "r");  
    znak = getc(fp);  
    while(znak!=EOF)  
    {  
        printf("%c", znak);  
        znak = getc(fp);  
    }  
  
    fclose(fp);  
    return 0;  
}
```

Schemat przetwarzania pliku

- Typowy schemat odczytywania danych z pliku

Przykład: wyświetlenie pliku tekstowego

- Odczytanie i wyświetlenie zawartości pliku tekstowego

```
znak = getc(fp);  
while (znak!=EOF)  
{  
    printf("%c", znak);  
    znak = getc(fp);  
}
```

można zapisać w krótszej postaci:

```
while ((znak=getc(fp)) !=EOF)  
    printf("%c", znak);
```

Znakowe operacje wejścia-wyjścia

```
putc                               stdio.h
int putc(int znak, FILE *fp);
```

- Wpisuje **znak** do otwartego strumienia reprezentowanego przez argument **fp**
- Zmienna **fp** powinna wskazywać strukturę **FILE** reprezentującą strumień skojarzony z otwartym plikiem lub jeden ze standardowo otwartych strumieni (np. **stdout**)
- Jeśli wykonanie zakończyło się poprawnie, to funkcja zwraca wypisany **znak**
- Jeśli wystąpił błąd, to funkcja zwraca wartość **EOF**

Przykład: zapisanie alfabetu do pliku tekstowego

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    FILE *fp = fopen("alfabet.txt", "w");
    for (int i='A'; i<='Z'; i++)
        putc(i, fp);
    fclose(fp);
    return 0;
}
```

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ

- Stosując strumień **stdout** można wyświetlić alfabet na ekranie

```
for (int i='A'; i<='Z'; i++)
    putc(i, stdout);
```

Koniec wykładu nr 7

Dziękuję za uwagę!